

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Vitæ S. Ferdinandi, Regis Castellæ Et Legionis, Ejus
Nominis Tertii**

Papebrochius, Daniel

Antverpiæ, 1684

Commentarius Prævius Danielis Papebrochii è Societate Jesu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42333

AD VITAM ET ACTA
S. FERDINANDI III
REGIS CASTELLÆ ET LEGIONIS,
COMMENTARIUS PRÆVIUS

DANIELIS PAPEBROCHII E SOC. JESU.

§. I. De antiquis Actorum hic dandorum
scriptoribus.

Idem Mauri, qui nominatissimam sub Romanis Imperatoribus ac Gothicis Regibus Hispalim, anno DCCXIII cum reliqua Bætica, cujus ipsa Metropolis erat, redegerunt in potestatem; sicut sacra profanaque omnia ad suum conformarunt arbitrium, ita etiam nomen commutaverunt, & dixerunt Seviliam; quod eorum lingua Domum opulentam seu divitiis abundantem significare, discimus ex descriptione Andalusie inserta lib. 17 Atlantis seu Geographiæ Blaviane. Hanc cum Mauris eripisset anno MCCXLVIII Rex Ferdinandus, sui nominis Tertius, cognomento Sanctus, resumpta Latine scribentibus prior appellatio est, posterior in usu vulgi mansit. Mutatis civibus, non fuit mutata etiam fortuna urbis & opulentia: præ cunctis tamen divitiis ejus estimandus est ipse, qui post restitutam in ea Christianam Religionem, & dotatam munificentissime Ecclesiam, non solum Regni sedem ibi elegit habere quoad postea vixit, sed etiam sepulcrum pretiosissimum ipse thesaurus urbis.

2. Eo regnante, prius quam ista fierent, floruerunt in Hispania nobiles duo scriptores, Rudericus Ximenez, Archiepiscopus Toletanus in Castella, ab anno MCCVIII usque ad MCCXLV; & Lucas, Tudenfis Diaconus, postea

Rodericus
Toletanus
& Lucas
Tudenfis,
coevi,
Episco-

A

Episco-

Episcopus in Gallecia, usque ad annum MCCXL. Primus novem suos de Rebus Hispania libros perduxit ad annum MCCXIII; secundus, cum adhuc Diaconus esset, mundi chronicon contexit usque ad annum MCCXXXVII. Ex his Rudericus, eo majoris fidei censendus est, quo plurimum rerum quas scribit testis certior, utpote Regia castra saepe secutus, & omnium Regni negotiorum particeps: nec tamen contemnendus secundus, cui magis propositum fuisse videtur sancti Regis virtutes persequi. Viriusque igitur contextum hic damus: & pro iis qui utrique deficiunt annis, suum cuique addimus supplementum, ex antiquioribus, quae nancisci potuimus Hispanicis monumentis. Deficienti circa finem Tudensis contextui (quem primo loco dare placet sub titulo Vitae brevioris) succurret Legenda vetusta, quam reperimus in libro Flos Sanctorum dicto, editionis Hispalensis anni MDXXXII. Roderici verba invariata, ex Francofurtensi anni MDCCCIII editione desumpta, inteximus Actis prolixioribus Chronicae, in Codice Ms. Hispalensis ecclesiae Hispanice reperta & quatenus opus fuit Latine reddita. secundum editionem Vallisoletanam anni MDLV sumptam ex alia vetustiori, forsitan Hispalensi anni MDXV, uti apparet ex Prologo.

Supplentur
ex Veteri le-
genda et
vetustiori
chronica:

3 Legendam istam tempore Catholicorum Regum Ferdinandi & Isabellae, adeoque ante finem seculi XV aut initio sequentis compositam esse, colligitur ex Miraculo XI, ibidem relato. Chronica multo antiquior est, & tantum non à corvo Auctore conscripta; quod intelligitur, non solum quia sic consequenter scriptae fuerunt Chronica Regum subsequentium, Alphonfi Sapientis, Sancii IV, Ferdinandi IV, Alphonfi XI (quarum posteriores duas etiam habemus, impressas iisdem typis circa annum MDL, alias duas vehementer optamus nancisci) sed etiam, quia Alphonfus Sapiens scripsit ipse, aut nomine suo scribendam curavit, vulgari gentis lingua, Chronicam Hispaniae generalem, quae similiter dicitur impressa haberi anno MDLII, & à nobis eque desideratur. Etenim ex variis locis utriusque Chronicae, inter se collatis ab Alphonso Morgado, infra laudando, manifeste apparet, iisdem fere verbis

hic sub Al-
phonso san-
cti Regis fi-
lio

verbis Chronicam utramque procedere, ita ut unam ex altera sumptam esse oporteat.

4. Præterea cum in Chronica Ferdinandea Cap. 74 agitur de Mezquita majori Maurorum, post captam Hispalim in ecclesiam Cathedralem, sub titulo S. Mariæ, jussu Regis Sancti conversâ, & Cap. 78 de ejusdem ibidem sepulturâ; nulla omnino fit mentio, aut novæ ecclesiæ, augustiori quàm nunc conspicitur fabricâ construi cæptæ, aut corporis tali occasione ^{aut saltem} translati ad aliud veteris Mezquite sacellum novæ ecclesiæ ^{sub ejusdem} contiguum, quod mansit sub titulo Capellæ Regiæ usque ad ^{nepote Sancti} annum MDLXXIX, quando ad novam Capellam titulus hic ^{scripta} transit una cum corporibus Regiis. Atqui Morgadus scribit, haud multis post Sancti mortem annis ea de re cogitari cæptum; Espinosa vero expresse asserit, sub Rege Sancio, Sancti nepote, qui anno MCCXCV cecidit è vivis, datum fuisse operi augustissimo initium. Quibus positis superfluum est loqui de quatuor inauratis spheris, supra turrim ecclesiæ olim lucentibus, quæ describuntur num. 185, velut tum cum Chronica componeretur adhuc stantes; licet constet ex Morgado, quod anno MCCCXCIV terremotu excussa comminutæque fuerint, nec reposita amplius. Vnum addiderim, editionis antiquæ auctorem Sebastianum Martinez, in Proæmio ad lectorem, protestari, quod fideliter inhererit verbis Ms. Codicis; nisi quod aliqua, usu omnino obsoleta, mutanda putaverit in alia tunc usitatiora; quod in Chronicis Ferdinandi IV & Alphonsi XI factum ab eo non legimus.

5. Post Toletanum atque Tudensem, inter Scriptores Latinos de S. Ferdinando, tertius nominandus venit ^{Imago ex} Alphonsus à Cartagena, ex Episcopo Zamorensi post annum ^{Alphonsi} MCCCXII usque ad XXXIV Burgenfis Antistes, in ^{Zamorensi.} Rerum Hispanicarum Anacephalæosi cap. 83 ubi more suo, ut ceterorum Regum, sic etiam hujus imaginem proponens, Depingitur, inquit, Fernandus armatus in equo, prope civitatem Sevillam, quodam Arabe dante ei claves, quia civitas illa, per longam & strictam obsidionem ab eo afflictâ, in deditionem ejus devenit. Tacet de diademate & titulo Sancti: sed similiter de utroque

tacuit capite 26, agens de S. Hermenigildo.

6 Quartus inter Latinos venit Rodericus Sancius, post Ovetensem & Zamorrensem Episcopatus administratos, factus penultimo vite anno, Christi MCCCCLXX, Palentinus Episcopus, nescio cur apud Bayonium & in Summario sepius dictus Gerundensis: qui Historiam Hispanicam partibus quatuor deduxit. Hic parte 3 cap. 40 ait, quod nullus ante eum (scilicet Ferdinandum) bellis felicius aut in pace moderatior fuit. Et hoc ipsum ex precedenti capite egregie probari potest, ubi legitur, quod interrogatus, cur longe plus regni fines auxisset quam multi ejus progenitores, quippe qui recuperavit quod illi perdidit; respondisse fertur verbum, suo auctore & sempiterna commemoratione dignum: Patres, inquit, mei fortassis animo gerebant principatum terrenum exaltare potius, quam fidem plantare; augere sibi populum multum, sed non stabilire divinum cultum: quare decepti sunt in adinventio-nibus suis. Itaque ad caelum oculos vertens, Tu Domine, qui scis corda & renes hominum, nosti, quia non meam, sed tuam gloriam quaero; non tam caducorum regnorum, quam fidei tuae Christianaeque religionis augmentum desidero. Ita ille, qui locus in Summario Processuum tribuitur Michaeli Macuhero, veluti insertus ejus libro, cui titulus Concordia monarchiae Ecclesiasticae, ignoti nobis aevi scriptori, neque in novissima Bibliotheca Nicolai Antonii nominato: aequae autem ignota nobis sunt Annalia Hispanica, allegata à praedicto Roderico Santio, & Martinus Cusentinus, ex quo idem se dicit accepisse quod sequitur.

Prophetia
de eo ex
Martino
Cusentino,

7 Hujus gloriosi Regis tempore, quoddam mirabile ad nostrae Catholicae fidei exaltationem accidisse fertur. Nam (ut Martinus Cusentinus scribit) cum apud Toletum quidam Judaeus, gratia ampliandi vineam suam, rupem comminisset; in medio saxi concavitas reperta est, ubi liber erat folia lignea habens, descriptus tribus linguis, Hebraeis, Graecis &

La-

Latinis; scriptura vero quasi unius psalterii videbatur. Hic liber de triplici mundo diserebat ab Abraham usque ad Antichristum; Principium vero tertii libri ita incipiebat, à Christo sic exordiens: In tertio mundo filius Dei nascetur in mundo ex virgine Maria, patieturque pro salute hominum. Quod cum Judæus conspiceret, statim cum familia sua sacro fonte renatus est. In fine itaque libri dicebatur, quod tempore Fernandi Regis inveniri debebat [proprietates hominum uniuscujusque mundi exprimendo.] Eadem leguntur in Chronico Nicolai Trivetti Dominicanus, sub annum MCCCVII scripto in Anglia, insertoque Spicilegiis Acherianis tom. 8, quasi acciderint anno MCCL, & interferuntur verba inter [] relata. Multum autem ab Hispanis recentioribus ista ponderantur, uti etiam in Summario Processuum num. 17, tamquam singulare opus Providentiæ divinæ, famuli sui nomen, quinque minimum seculis prius quam nasceretur, revelantis ei, qui ipsum librum ibi abscondisse presumitur sub ingressum Maurorum in Hispaniam. Verum, ut ingenue fatear, dum considero, in illo tam mirabiliter, ut pretenditur, invento libro, velut auctoris Christo prioris, nihil repertum ob quod mereretur ad notitiam posterorum transmitti, nisi istum de Messia nascituro locum, & notam temporis quo esset repericendus; vehementer metuo, ne simili fraude, qua superiori seculo refosse sunt laminae ac scripturae quaedam, sub nominibus S. Jacobi ac discipulorum ejus abditæ prope Granatam, ab Apostolica Sede pridem severe prohibita vulgari, nunc autem etiam gravissimis judiciis condemnata; sic etiam S. Ferdinandi ævo liber iste fuerit primum abditus, deinde erutus à Iudæo, aliud quam par est lucrum per baptismi susceptionem captante: atque ita tota res mera fabula sit.

cujus fidei

§. II. Berengariæ matris primogenitura, ex ea-
que jus Ferdinandi ad regnum Castellæ, au-
ctoritate probatur, eique contraria expen-
duntur.

Mater Be-
rengaria an
primogenita
Alphonſi
fuerit,

8 **F**erdinandum Regem divinitus concessum Hispani-
nis fuisse, ut possimus credere, nihil opus est eo
quod supra rejecimus presagio. Satis clare id de-
monstrant armorum ejus contra Mauros successus,
quibus fidem simul & regnum amplificavit; nec
non vite sanctitas, qua celestes honores apud posteros me-
ruit; felicior in uno, in altero similis consobrino suo, Lu-
dovico IX Francia Regi, qui gerendis contra Saracenos ar-
mis Sancti quoque nomen & cultum promeruit. Etenim
duo hi sanctissimi Reges, duarum sororum Berengariæ &
Blancæ, ab Adelphonſo IX Castellæ Rege progenitarum,
filii fuerunt; suisque moribus simillimis demonstrarunt,
similem prorsus educationem se hausisse, ex simillima vir-
tutis genitricibus: quas inter earumque filios nulla scitur
fuisse de regno contentio. Nata ea primum sub nepotibus
est; qua partium jura sic fuerunt confusa, ut nunc etiam
dubitetur, an Castellæ proximiori successionis jure ad Fer-
dinandum, an ad Ludovicum pertinuerit; quia dubi-
tatur, utra ex matribus prior nata sit. Quin etiam duo
magni nominis scriptores Hispani, Garibayus & Mariana,
licet successionem Ferdinandi ut justam tueantur, scrupu-
lo sibi nulli ducunt Blancam majorem natu agnoscere.

dubitant re-
centiores et-
iam Hispani:

9 Hoc tamen ut recipiam sine cunctatione, obstat gra-
vissima duorum coævorum scriptorum auctoritas, præno-
minatorum scilicet Lucae Tudensis & Roderici Tolotani; qui
rem adco recentis memoriæ & coram oculis suis versatam,
nec ignorasse potuerunt, nec sperare quod sponte mentien-
do obscuram eam ac dubitabilem posteris facerent. Spon-
danus quidem in Continuatione Annalium non veretur
scribere ad an. 1217 num. 12 ab eis magis ex studio parti-
tium, quam ex fide positum esse, quod Berengaria pri-

primogenita fuerit. Sed quam vehementi partium studio Spondanus ipse subinde abripiatur, satis sciunt Franci. ^{asserunt e-} ^{avi,} Quamcumque tamen in hoc excesserit, numquam credam ipsi sat frontis futurum fuisse, si forte ejus etate contra Ludovicum XIII Regem prevaluisset factio Procerum, Gastoni ejus fratri Reginaeque Mariæ de Medices adherentium, ut auderet comminisci, non Ludovicum, sed Gastonem, fuisse Henrici IV primogenitum, mendacione quidem ipsis factiosis tolerabili futuro. Quare nec velim sanctissimis duobus Hispaniæ Antistitibus tam impudentis fictionis crimen impingi; sed quando alia deessent omnia ad ipsos justificandos argumenta, mallem credere, eorum libros fuisse audacium interpolatorum manibus adulteratos, diu post mortem ipsorum: sicut necessario cogimur fateri Roderici Palentini scriptis accidisse, ne de eadem re scrip-
fisse contradictoria arguatur.

10 Castellæ Nobiles, inquit Tudenfis, Regnum Berengariæ Reginae tradiderunt, eo quod erat primogenita Adelfonfi. ^{Tudenfis, &} ^{Toletanus.} Toletanus vero, postquam lib. 7 cap. 24 dixisset, quod Adelfonfus Castellæ Rex Conrado, filio Imperatoris Frederici, quem cingulo militari accinxerat, filiam suam primogenitam Berengariam desponsavit: lib. 9 cap. 5 de S. Ferdinandi successione acturus, scribit, quod Magnates & Milites Castellani, communi consensu, Regnum Castellæ fidelitate debita nobili Reginae, scilicet Berengariæ, detulerunt; moxque addit: Ipsi enim, decedentibus filiis, cum esset inter filias primogenita, regni successio debebatur, & hoc ipsum patris privilegio probabatur, quod in armario Burgensis Ecclesiæ servabatur: & etiam totum Regnum, antequam Rex haberet filium, bis juramento & hominio hoc firmarat. Possentne tanta esse impudentia cujusquam, ne dicam Antistitis forsitan octogenarii, & prima in Regno auctoritate conspicui, quæ intra quatuor lineas totidem comminisceretur mendacia, omnium qui tunc in Castellæ vivebant manibus palpanda?

item Ruder.
Palentinus
uno loco,

licet alio lo-
co vitiatu.

Neque ob-
stant episto-
la Procerū
Blancam
invitantes.

11 Toletano & Tudensi manifesto inhaeret Rodericus Palentinus, parte 3. cap. 30 sic loquens: Ferdinandus in regno Castellæ successit, ex D. Berengaria, filia primogenita inclitissimi Regis Castellæ, sine liberis masculis decedentis; itaque regnum Castellæ dictæ D. Berengariæ naturali optimoque jure debebatur. Fieri non potest ut hæc legerit Spondanus, & tam asseveranter (uti facit loco præmemorato) asseruerit, Palentinum in contraria prorsus stare sententia. Malim opinari aliena, nec bonæ fidei temere ipsum credidisse, quod aliud hac de re nihil apud Palentinum legeretur, quam verba quæ inveniuntur parte 4. capiti 4. addita, ad persuadendum, quod Ludovicus fuerit filius D. Blancae, primogenitæ Alfonsi; e contra vero Ferdinandus filius Berenguelæ, filia secundo natæ Alfonsi prædicti. Vnius ejusdemque auctoris esse nequeunt duæ tam ex diametro contrariæ sententiæ: oportet igitur ut locus alteruter spurius sit & adulterinus. Hoc autem de posteriori suadet nomen Beringuelæ, ex vulgari recentiorique usu scriptum præter morem Palentini, toto historiae suæ decursu sæpius & constanter Berengariam scribentis. Adde quod prior locus medio in contextu reperitur, loco omnino suo, ubi non ita facile est per additiones auctorem aliquem vitari: posterior vero extra contextum in fine capitis positus sit; ac verosimiliter ab aliquo Francicarum partium studioso solum adscriptus margini, deinde per librarii fœcordiam textui ipsi adjunctus, vel in aliquo ejus Ms. vel saltem in vulgata impressione.

12 Sammarthani, in Historia Domus Franciæ lib. 13 pag. 535 asserunt, quod in Thesaurio Titulorum Franciæ, armario Castellæ inscripto, Tit. 1. inveniuntur novem epistolæ Castellanos Procerum tenoris ejusdem, ad Ludovicum VIII ejusque uxorem Blancam, quibus ipsorum filium Regem suum esse declarant; eumque ad se mitti petunt, eo quod Alfonsus Blanca pater testamento suo voluisset Henrico filio, absque liberis masculis decedente, succedere jure hereditario filios Ludovici & Blancae. Sed hoc, si non fuit Alvari Comitis & factorum illi adhaerentium figmentum (nec enim

enim ipsius testamenti id iubentis exemplar miserunt, sed videntur voluntatem verbis solis indicatam præterdisse hoc, inquam, si vere scriptum est; ut summum probaret Alphonsum, irritam fecisse voluntatem primam, publico instrumento duplicique homagio ante annos circiter triginta confirmatam; ut scribit Toletanus. Hoc autem fecisse potuit veluti iure suo utens, ne Castella Regnum devolveretur ad Ferdinandum, ^{præterextio} Legionensis regni natum designatumque successorem; adhuc ^{ultimam} sub patris arbitrio constitutum, & sic victoribus sepius Castellanis dominarentur Legionenses, ab ipso victi alias semperque ^{patris,} infensi: sicut ex eadem causa Alphonfus Legionensis, adversus eundem Ferdinandum filium suum, jam Castella Regem, siliabus ex priore thoro natis regnum legavit, nolens illud subijci Castellanis: quod æque successu caruit, sicut æque injustum fuit.

13 Vtrumque tamen utrique Alphonso tam potuit justum videri, quam postea utriusque ex S. Ferdinando nepos ac pronepos Alphonfus X justum esse putavit, exheredato filio suo Sancio, substituere ex filio Ferdinando præmortuo & Blanca S. Ludovici filia nepotes. Hæc autem dispositio Alphonfi X vera & unica fuisse videtur causa & origo dissidiorum, inter Francie Regem Philippum Blanca istius fratrem & prædictum Sancium, non obstante ejusmodi patris voluntate receptum à Castellanis. De quorum juribus cum disceptaretur, & primogenitura titulus in Ferdinando, Blanca junioris marito, prætenderetur à Francis, nihil facilius fuit, quàm ut posterioris ætatis scriptor quispiam exterius (qualis Ptolomæus Lucensis ^{er-}ror unde natus.) rumoris arriperet aliquid, inter similia Blancarum, Ferdinandorum, & Alphonforum nomina palpabundus. Quod autem Ptolomæus iste Lucensis, tam in excusis Annalibus ad annum MCCIV, quam in Historia Eccles. Ms. lib. 21 cap. 15 & 16, sic errasse potuerit, nec solum Berengaria Seniore facere Blancam, sed etiam graviore memoria lapsu in præcitata Ms. Historia dicere, in pactis matrimonialibus additum fuisse, quod si moreretur Rex sine herede masculino, Blanca in regno succederet: quod, inquam sic errasse potuerit Ptolomæus,

meus, nemo mirabitur, qui intelliget quomodo XIX Maji, in
 Sylloge historica de S. Petro Celestino n. 22 videbimus eum
 in assignando mortis anno, ad totos novem annos potuisse de-
 cipi, tunc, cum res in Italia agebatur, vivens ac scribens, sed
 longius forsan Roma absens ideoque facilius deceptus.

§. III. Berengariæ multo major quam Blancae
 sororis ætas chronologicè demonstratur.

14
 Seniores
 Berengariæ
 fuisse.

Relatis expensisque auctoritatibus, quibus nituntur
 quotquot primogenituræ prærogativam Berenga-
 riæ assertam vel ademptam nunc volunt, si porro
 Chronologicas rationes velis consulere, omnes in-
 venies pro Berengaria contra Blancam stare. De
 Berengaria leges apud Toletanum lib. 7 cap. 23, quod cum si-
 mul Alphonsus Rex Legionis & Conradus Frederici
 Imperatoris filius militari cingulo ornarentur ab Alphon-
 so Castellæ Rege, ipsa eorum alteri, scilicet Conrado, fuerit
 desponsa; sed cum nollet abeuntem sponsum in Teutoniæ se-
 qui, à desponsationis istius vinculo absoluta fuit per Archiepi-
 scopum Toletanum Gundisalvum & Apostolicum Legatum
 Gregorium. Quo id præcise anno factum sit, non constat;
 uti nec quo anno etatis suæ regnare cœperit Legionensis Al-
 phonsus: cingulum tamen militare suscipiens, non potuit
 adolescentiam excessisse. Cum ergo regnare cœperit anno
 MCLXXX, non videtur eâ cœremonia differri posse ultra annum
 MCLXXXV, quippe quæ facta sit circa principium regni sui,
 ut ait Toletanus. Idem deinde Terastiam Lusitanam duxit
 sub Pontificatu Clementis III, eoque & successore Cælesti-
 no III nequidquam divortium imperante, uxorem habuit
 saltem usque ad annum MCXCV; ac rursus simili se difficultati
 implicuit, ducendo prædictam Berengariam, quæ eidem pe-
 perit filium Ferdinandum anno MCXCVIII, utique jam an-
 nos nata ut minimum viginti quatuor vel sex, ut pote anno
 MCLXXXV jam nubilis, adeoque nata circa an. MCLXXXIII, &
 marito suo annis non multis junior. Ista autem sollicitudo de
 maritanda Berengaria, quam demonstravit pater totis xv
 annis

etiam chro-
 nologica ra-
 tione evin-
 citur.

annis prius quam cogitaretur de Blanca viro jungenda, indicium sane haud exiguum præbet grandioris in ea quam in Blanca ætatis: & Alphonso, jam plenæ ætatis viro conveniebat omnino senioreni jungi.

15 Quid autem Blanca? Tradita est in matrimonium ^{Blancam} Ludovico VIII, adhuc puero & annos dumtaxat tredecim ^{vero multo} nato, ut scribunt Sammarthani, anno MCC, neque ante an- ^{juniores:} num MCCIX cæpit ei liberos parere, ultimumque eorum vel penultimum Stephanum edidit anno MCCXXV. Si igitur eam ponas Berengaria senioreni, dicenda erit plus quam tricenaria venisse in manus mariti, tam imparis ut mater ejus esse potuerit; cæpisse autem parere quadragenaria, & seræ sexagenaria adhuc fecunda fuisse. Neque hæc tantum sequentur, sed etiam quod filio ejus S. Ludovico transfretante contra Saracenos, & patri regnum administrandum committente, fuerit anus octogenaria, hoc enim factum est anno MCCXLVIII; & ipsa obiit filio in Syria absente anno MCCCLII. Quod si ista dicta sunt absona, absonum etiam id unde sequuntur. At vero Chronica Ferdinanda Hispanica, Blancam inter Alphonso filias quartam numerans, expedita nobis facit omnia. Sic enim proficiscente in Syriam filio fuisset illa annorum circiter sexaginta, que ætas consilio maxime valet, nec inepta est laboribus regiminis quantumcumque magni: & nuptiarum ejus conciliatrix Alienor, ipsius avia materna, eademque mater Regis Angliæ, inter hunc & Philippum Franciæ Regem pacem per easdem nuptias conciliatura, eoque in Castellam profecta, ex nepribus suis, Alphonso & Alienor Angliæ filiabus, eam elegerit, ^{& adhuc} ^{impuberem} ^{cum anno} ^{1200 de-} ^{sponsa est} ^{tredecenni} ^{Principi.} cuius forma & ætas ad futuri sponsi ætatem accederet proxime. Talem porro nobis describit Egidius Parisiensis, in libro qui Carolinus inscribitur, & prædicto juveni Ludovico dedicatur anno MCC, de futura ejus sponsa deque Joanne Rege Angliæ, mortuo Richardo fratre pacem composituro cum Francis, sic canens:

— Qui invaluit si vera susurrat

Rumor, ei (Philippo) in terræ celsurus parte Joannes

Quodam conjugio Regem placabit; & ejus

Neptis

Neptis (ex *sorte*) ab Hispanis aderit, cum foedere pacis,

CANDIDA (.i. Blanca) quæ nubat JUVENI VIRGUNCULA nostro.

Hanc auctoritatem (qua nescio an convincentior ulla possit à quoquam desiderari) contra seipsum pro Hispanis suggerit noster P. Philippus Labbe, in Tabulis Genealogicis Domus Regiæ pag. 54. Maneat igitur, quod Virguncula Blanca, si non impubes, ut summum tamen duodennis fuerit, cum tredecenni Principi est desponsa; adeoque totis sedecim vel octodecim annis junior quam Berengaria, jam ante biennium mater, & ante annos quindecim postulata ad nuptias. Ista autem utriusque sponsi junior ætas, causa fuerit tam seri ex eo matrimonio fructus, qui primum anno nono in lucem venit; anno autem decimo quinto S. Ludovicus. Neque ad tenendam Blancæ primogenituram suspicetur forsitan aliquis, tam imparis ætatis sponsam, uti consequens foret, juveni quamvis Principi electam fuisse, propter spem successionis in regnum Castella. Habebat enim Rex pater tunc filium Ferdinandum, adhuc viventem; nec desperabat alios gignere; sicuti revera post annos tres genuit Henricum, eumque habuit successorem; & hoc primum mortuo, successit eorundem ex sorore Berengaria nepos, Ferdinandus sanctus.

post 9 de-
mum annos
inceptura
parere.

Ideoque ma-
rito contem-
psit oblatum
à rebellibus
regnum.

16 Porro tanto junior Blanca ut filia Berengariæ fuisse diu per ætatem potuerit, haud mirum quod noluerit Alvaro, ceterisque rebellibus, regnum veluti à patre legatum offerentibus, consentire; licet, vivente adhuc socero Philippo Augusto, necdum Regina Francia, & jam tum duplicis filii Philippi ac Ludovici mater, quorum alterum potuisset in Castellam postulantibus mittere, si sororis potiori juri voluisset se opponere. Movere etiam eandem potuit, ne quid ejusmodi tentaret, nota Comitis Alvari insolentia atque perfidia, non Regem Regno, sed Regis larvam sibi impetrare volentis, sub qua exerceret firmaretque tyrannidem, adhuc novam, nec uno illo anno, quo vixit puer Henricus frater suus, satis confirmatam. Tertiam causam addit Spondanus, genio suo dignam, videlicet; Non eo tunc statu fuisse Regnum

Regnum Castellæ, ut potentissimi juxta ac religiosissimi Regis, solis expugnandis Infidelibus ac pacis inter Christianos Principes, etiam cum rerum suarum detrimento, totis piissimi animi & florentissimi Regni viribus intenti, cupidinem, cum damno Christianitatis, in Hispania sollicitare deberet.

17 Quam florens fuerit Castellæ status cum moreretur Alphonfus IX, quantoque florentiorem eundem statum Deus fecerit Ferdinando, addito ei, præter Legionense regnum, totius Bœticæ dominatu, satis apparebit ex hac historia. Non autem nisi post utriusque Reginae matris & S. <sup>nepoti suo Ferdinando traditum debitum-
qua.</sup> Ferdinandi mortem, S. Ludovicus fingitur à Francis illius filio Alphonso movisse controversiam, nulli ejus temporis historico notam, quam ille necesse habuerit consopire, filiam Ludovici Blancam petendo uxorem suo filio Ferdinando, & hinc nascituris liberis regnum paciscendo, etiam cum injuria alterius filii Sancii: quorum tamen nihil vel ex tabulis matrimonialibus vel ex scriptoribus probatur. Quam autem parum decore dicitur de sancto Rege Ludovico, quod ejusmodi controversiam tunc demum moverit; tam est injuriosum æque Sancto Rege Ferdinando, quod sustineatur, alteri debitum Regnum tot ^{octiduum} annis absque scrupulo usurpasse. Nam quod ait non nemo, ætatis prærogativam & Hispaniæ leges pro Blanca quidem facere, verum, jura regnandi, non leguleiorum tabulis contineri, sed potius studiis populi, & Principum dexteritate, virtute, festinatione, felicitate, quod in præsentia acciderit, hoc politicam sapit non satis Christianam, quamque absit ut Sanctis vel cogitando adscribat aliquis.

§. iv. Alphonfi Legionensis conatus irriti, ad Ferdinandum filium & avi & sua successione privandum: hujus Sanctitas, & Gloria postuma.

18
Pater Alphonfus regnum Castellae filio invidet,

Porro non jam primum à gloria virtutisque Hispanae obtrectatoribus hac Ferdinando, pridem mortuo & inter Sanctos relato, controversia movetur, super Regni Castellani titulo: pater ejus, Alphonfus Legionensis, illum filio invidit ereptumque voluit; praeferens, quod deficiente in Castella stirpe mascula, ex Alphonso Imperatore per Sancium primogenitum ducta, ipse, ex Ferdinando secundo genito ejusdem Imperatoris nepos, proximus esset successioni. Deinde ei arma intulit praetextu Castrorum, quae jure belli quondam sibi eripuerat socer, filiaeque Berengariae in dotem dederat, quaeque ipsa, ut suam & filii Ferdinandi possessionem, perlegebat post divortium retinere. His vero litigiis bene compositis, fidelem Ferdinandi operam expertus Legionensis Alphonfus, in bello, tam contra quosdam rebellantes Proceres, quam adversus infideles gerendo: filii tamen & Castellani regni incrementa numquam satis aequis oculis aspicere pater potuit: ideoque sub vitae exitum tabulas condidit, quibus heredes instituit duas ex priori contubernio filias, nescio quid novi juris & in supremarum potestatum successione inauditi commentus, contra jus filiorum ex posteriori thoro natorum. Ita scilicet Princeps iste, eadem libidine animi qua sanctiones Ecclesiae contempserat in ducendis uxoribus; etiam jura regnandi fingebat resingebatque, primum à Castellae regno exclusas volens feminas deficiente masculino; deinde in suo Legionensi excipi eas volens, etiam superstitionibus maribus filiis suis duobus; tantum ne Castellani, quos oderat, Legionem imperarent.

Illius causam etiam probat sanctitas

19 Aliter profecto Ferdinandus, solius Dei (ut supra dictum) gloriae augendae studiosus: unde & contigit eum crescere, etiam temporali potentia. Sed non ex hoc ejus incremento

mento volumus probare iustitiam causæ. Multi siquidem Reges, raptores, iniusti, adulteri dominationis suæ terminos latissime ac felicissime propagarunt: sed Sanctis numquam adnumeratus est aliquis, qui fuerit alieni Regni usurpator iniustus, in eaque usurpatione defunctus. Sanctum autem dico Ferdinandum: nam hunc ei titulum, non solum præscriptio temporis immemoralis veteresque pictura, & auctorum tam antiquiorum quam recentiorum consensus vindicant; sed etiam, quæ summa est in terris, auctoritas Apostolica Sedis, expensis Processuum de super formatorum Actis, quorum Summarium Romæ impressum anno MDCXXXVIII nacti sumus, ex eoque damus tum aliqua hujus ævi miracula (nam vetera exhibet *Flos Sanctorum*) tum argumenta præcipua, quibus demum inductus est Pontifex Clemens X, ut anno MDCLXXI decerneret Officium ac Missam, per omnes Hispanicae monarchiæ provincias, recitari ac celebrari de eo posse, ut vere Sancto & tali semper habito.

cultusque antiquus,

Pontificio decreto firmatus

20 Ante quam definitivam sententiam videtur auctor Martyrologii Hispanici Ioannes Tamayus de Salazar scrupulo sibi duxisse, illum adnumerare reliquis Sanctis Hispanis; longe prudentius facturus, si illud suum opus non implevisset fragmentis innumeris, à Pseudo-dextro eique succenturiata auctorum suppositiorum turba acceptis: quibus Hispaniæ adscribuntur plures, qui non solum ad eam omnino nihil pertinent, sed nec ulla verosimili auctoritate asseruntur aliquando in rerum natura fuisse, uti sæpius in hoc opere demonstravimus, ac pluries porro demonstraturi sumus. Sed missum Tamayum facio, bona verosimiliter fide, sed exigua discretione usum in suo illo opere; ad Ferdinandum revertor.

Nomen nescio cur præteritum martyrologio Hispanico.

21 Hujus antiquiora recentioraque miracula, quorum jam memini, & duplicis Translationis Acta, & quidquid Canonizationem ad extremum pene terminum deductam attinet, dabo Tractatu particulari, quem Gloriam postumam appellabo, Titulo ante hac mihi sæpius usurpato in talibus. Ad eum Tractatum consociendum, non solum magno mihi usui fuit Summarium jam dictum, sed etiam idem qui utilia multa pro Annotatis suggestit, D. Didacus Ortiz de Zuniga, Ordinis

Gloria postuma datur post Acta.

Ordinis S. Iacobi Eques, auctor novissimus Annalium Hispalensium, anno MDCLXXVII editorum: unde etiam accepimus historiam inspecti Corporis incorrupti, cum iudicio medicorum de eo miraculo; nec non descriptionem brevem solennitatis gemine, quarum prima tunc acta est, cum Hispalim allata sunt Remissoriales Urbani VIII, processus in genere ac specie pro informanda Romæ causa fieri permittentis; altera novissime celebrata cum Missa & Officio, auctoritate Clementis X, ut jam indicavi; que descriptio ultima ut plenior esset, iuvit insigne opus D. Balthazaris de Turre-Furfan, quo totum apparatus, cum in rem ab Ecclesia Metropolitana factum, complexus est; quidquid typographice arti deerat auxilio chalcographice supplens, per multas figuras æri incisas, quarum etiam plerasque dabimus.

22 Porro ut partim dicta, partim in decursu historię dicenda melius capiantur, accipe Chronologicam punctorum præcipuorum deductionem.

CHRONOLOGIA FERDINANDÆ A.

ANNO DCCXIII

Hispalis, cum reliqua Hispania Batica occupatur à Mauris.

CIRCA MCLXXXIII

Berengaria, Sancti mater, Alphonfi IX Regis Castellæ primogenita, nascitur.

MCLXXX

Alphonfus Legionensis, Sancti pater, regnare incipit.

CIRCA MCLXXXV

Alphonfus Legionen. & Conradus filius Friderici Imp. Baltheo accipiuntur ab Alphonso Castellano: huius filia Be-

Berengaria Conrado despondetur: sed, ea in Teutoniam
abire recusante, sponsalia dissolvuntur.

CIRCA MCLXXX

Nascitur Alphonso Castellano Blanca, mater futura S.
Ludovici R. Francorum, inter sorores verosimiliter quarto-
genita; sic ut primogenita Berengariæ filia esse per aetatem
potuerit.

MCLXXXV

Alphonfus Legionen. cogitur dimittere Tarasiam Lu-
sitaniam, post susceptas ex ea filias duas. Alphonfus Ca-
stellanus circa Arcos vincitur à Mauris.

MCLXXXVIII

Adfertur ab Angelis Crux Caravacana, teste Arabica
inscriptione. Berengaria Castellana annos circiter 24 vel
26 nata & Alphonso Legion. nupta, parit S. Ferdinan-
dum, annis 19 ante nativitatem S. Ludovici.

MCC

Blanca Castellana, nubit Ludovico Franciæ Prin-
cipi, annorum 13 Juveni Virguncula (uti hoc ipso anno
canit Ægidius Parisiensis) & forsitan adhuc impubes.

MCCIII

Alphonso Castellano nascitur heres & successor Hen-
ricus.

MCCIX

S. Ferdinando puero agrotanti, sanitas à Deipara red-
ditur ad votum matris Berengariæ. Blanca incipit
marito liberos parere, annos circiter 20 nata.

MCCXI

Ferdinandus, primogenitus Alphonfi Castellani, a-
vinculus Sancti, moritur 3 annis ante patrem.

B

ANTE

ANTE MCCXIII

Iussu Pontificis dirimitur matrimonium Alphonfi Legion. & Berengariæ, post natum eis etiam Alphonsum, fratrem Sancti Regis.

MCCXIII

Inter Reges Castellæ & Legionensem fœdus instauratur, salva Berengariæ dote. Saraceni à Christianis ad Navas Tolofanas immani strage funduntur.

MCCXIII

Moritur Alphonfus Castellæ, Sancti avus maternus: succedit filius undennis Henricus I: huic sponsa adducitur B. Mafalda Lusitana.

MCCXV

Nascitur S. Ludovicus, futurus Rex Franciæ.

MCCXVII

Moritur Henricus R. Castellæ, succedit sororum eius primogenita Berengaria: quæ coronam transfert in suum primogenitum S. Ferdinandum an. 18 atatis.

MCCXVIII

S. Ferdinandus R. Castellæ uxorem ducit D. Beatricem, filiam Philippi Ducis Sueviæ, cognatam Frederici II postea Imper. seque ipse baltheo militari accingit.

MCCXX

Rodericus de Camberis, Regi sancto refractarius, compefcitur.

MCCXXI

Gonsalvus de Molina similiter repugnat & coeretur.

MCCXXII

MCCXXII

S. Ferdinandus auxiliatur patri suo Alphonso Legionen. contra Mauros.

CIRCA MCCXXIII

Pingitur Tabula Confraternitatis S. Matthei, unde accepta effigies Sancti. Nascitur B. Isabella, soror S. Ludovici.

MCCXXV

Blanca R. Franciæ, circa ætatis sue annum 36, parit Stephanum, inter liberos undecim ultimum, vel penultimum juxta Genealogicas tabulas nostri Philippi Labbe. S. Ferdinandus prima in Mauros expeditione Beatæ & Ubetæ fines vastat, capit Cascatam.

MCCXXVI

Secunda expeditione Sancto sese subjicit Rex Beatæ.

MCCXXVII

Tertium in Mauros incurrens Sanctus, oppida quadam capit. Venit in Hispaniam Legatus Apostolicus.

MCCXXVIII

S. Ferdinandus signat chartam de conventu Prædicatorum Madriti. Fines Giennenses expeditione quarta vastat.

MCCXXVIII

S. Ferdinandus, quintum excurrrens obtinet Capellam: novæ Cathedralis Toleti fundamenta ponit.

MCCXXX

Moritur Alphonfus Legionen. heredibus institutis duabus ex Tarasia Lusitana filiabus: sed frustra; Berengaria Ferdinandum inducente in Regnum.

B 2

MCCXXXIII

MCCXXXIII

S. Ferdinandus R. Castellæ & Legionis occupat Ubedam: moritur ei uxor D. Beatrix, D. Alphonfus, Sancti frater, Mauros ad Xerez vincit.

MCCXXXV

Christiani occupant suburbium Cordubense.

MCCXXXVI

Corduba deditionem Sancto facit, Campanæ an. 990 ab Almanfore sublata, Maurorum humeris referuntur Compostellam, Hæreticos Palentia deprehensos castigat Ferdinandus.

MCCXXXVII

S. Ferdinandus secundam uxorem ducit, D. Joannam, Comitis Pontivi filiam. Lucas Tudenfis finit summ mundi Chronicon; in quo habet Vitam Sancti hætenus deductam.

MCCXXXVIII

Mortuo Bæticæ Prefecto Alvaro, Sanctus Cordubam proficiscitur: inde Burgos regressus, Biscayæ Dominum compefcit.

MCCXXXIX

Murciæ Rex in potestatem Sancti Regis se tradit.

MCCXXXII

Capitur Arjona; vastantur fines Granatenses.

MCCXXXIII

Rex Granatæ, clientela Sancti se subjicit, eique Giennum cedit. Rudericus Toletanus historia sua finem imponit.

MCCXXXIII

MCCXXXIII

S. Ferdinandus abijt in Beticam, numquam amplius Castellam revisurus.

MCCXXXVI

Decreta obsidione Hispalensi, moritur Berengaria, mater Sancti, septuagenaria major.

MCCXXXVIII

S. Ludovicus R. Franciæ, in Terram-sanctam proficiscens, regimen matri Blancæ committit, tum forte agentis annum 58 ætatis. Hispalis, mense 16 obsidionis captus, deditur.

MCCCL

Dicitur inventus à Iudæo liber de triplici mundo, cum prophetia de S. Ferdinando, imposturæ suspectus.

MCCCLI

Berengaria Abbatisa, filia sancti Regis, corpus Avie Burgos transferri curat.

MCCCLII

Moritur Hispali & ibidem sepelitur S. Ferdinandus. Moritur Blanca mater S. Ludovici, in Palestina absentis, haud multo major sexagenaria.

MCCCLIII

Alphonfus Sapiens R. Castellæ & Legionis, Sancti Regis primogenitus, condit tabulas de urbis & agri Hispalensis inter Christianos partitione.

MCCCLXX

Moritur S. Ludovicus R. Franciæ, consobrinus S. Ferdinandi.

B 3

MCCCLXXXIII

MCCCLXXXIIII

Moritur Alphonfus R. Castellæ & Legionis, Sancti filius, sub quo aut successore filio scripta Chronica ejusdem Sancti Regis. Sancius, exclusis ex premortuo fratre Alphonso & Blanca Francica nepotibus Alphonso & Ferdinando, quibus Sapiens regnum legarat, ipsum sibi vendicat & retinet.

MCCCLXXXV

Moritur Toleti Sancius, Alphonsi filius, Ferdinandi nepos, sub quo jacta fundamenta novæ Cathedralis Hispalen: succedit filius decennis Ferdinandus IV.

MCCCXIII

Ferdinandus IV R. Castellæ & Legionis moritur: succedit filius anniculus Alphonfus XI.

MCCCL

Alphonfus XI R. Castellæ & Legionis moritur: succedit filius Petrus Crudelis.

MCCCLVIII

Fridericus, Magister Ord. S. Jacobi, Alphonsi XI filius nothus, jussu fratris interficitur: corpus cum corpore Sancti Regisan. 1579 transfertur.

MCCCLXII

Moritur Maria Padillia, pellex Petri Crudelis, corpus ad Regia sepulcra transfertur: postea cum iisdem etiam translatum in novam Capellam.

CIRCA MCCCLXXXVI

Accidit Miraculum S. Ferdinandi, primum ex iis que notat Flos-Sanctorum.

MCCCLXXXV

MCCCXXXV

Sphæræ quatuor æneæ, Turri Hispalensi impositæ à conditoribus Mauris, Terræ-motu dejiciuntur.

MCCCIV

Absolvitur structura novæ Cathedralis Hispalensis, ante annum 1266 inchoata.

MCCCXXXIII

Moritur Alphonsus à Cartagena, ex Zamorensi Episcopo Archiepiscopus Burgenfis, Auctor Anacephalæosis rerum Hispaniæ, in qua describitur Rex Sanctus.

MCCCCLXX

Moritur Rudericus Sanctius, Episcopus Talentinus, Auctor Historiæ Hispanicæ, contra ipsius mentem clare explicatam parte 3 cap. 39, turpiter interpolatæ parte 4 cap. 4, ubi iterum de Berengaria, Sancti matre.

MCCCCLXXX

Garcias Lupus de Cardenas describit historiam Crucis Caravacensis.

M.D.VIII

Ferdinandus Catholicus Hispaniarum Rex, Gladium S. Ferdinandi in processione gestat.

MDXV

D. Fernandus Enriquez, portat Gladium Sancti, et que inscribitur ejusdem Chronica prima editionis ex Ms. Ecclesiæ Hispalensis.

MDXXXII

Editur Hispali Flos-Sanctorum, cui inserta Vita Sancti, composita ante annum 1500.

B 4

MDXXXVIII

MDXXXVIII

Moritur 20 Februarii Vener. P. Ferdinandus de Contreras, Capellanus Ecclesie Hispalensis, cujus canonizandi causa versatur in Rota Romana.

MDLI

Imprimitur Vallisoleti Chronica Generalis Hispaniæ, ab vel sub Alphonso Sapiente composita.

MDLXXV

Absolvitur fabrica nova Capellæ Regiæ in ecclesia Hispalensi.

MDLXXVII

Hieronymus de Gudiel Compluti evulgat Compendium historiarum Hispaniæ, in quo plura de Sancto Rege.

MDLXXVIII

In Cathedrali Hispalensi transfertur imago Dominiæ nostræ de la Antigua.

MDLXXVIII

Corpus Sancti, cum aliis corporibus Regiis, solenniter transfertur in novam Capellam.

MDLXXXVII

Alphonsus Morgadus edit Hispali Historiam Hispalensem.

MDLXXX

Lectioes pro Dedicatione Ecclesie Hispalensis approbantur à Congregatione Rituum Romæ. Fundatur Missa pro Anniversario sancti Regis.

MDCXXVII

Paulus de Espinosa publicat Historiam, Antiquitates,

tates, & Magnalia Urbis Hispalensis.

MDCXXVIII

Rome expediuntur Remissoriales in ordine ad Processus pro Canonizatione Sancti formandos.

MDCXXXI

Hispali sumitur Informatio de Miraculis Sancti.

MDCXXXIII

Capitulum Hispalense Deputationem ex suo corpore instituit pro negotio Canonizationis optata, ejus directionem & sumptus omnes in se suscipiens. Inspicitur rite corpus Sancti.

MDCXXXVIII

Rome imprimitur Summarium Processuum.

MDCLV

Ibidem declaratur antiquus Sancti Regis cultus excipi à Decretis Urbani VIII.

MDCLXVIII

Iterum inspicitur sancti Regis incorruptum corpus.

MDCLXXI

Clemens X confirmat cultum S. Ferdinandi, eique decernit Officium & Missam. Balthasar de Turre-Farfan describit Festa Hispali hac occasione, & hoc anno celebrata.

MDCLXXIII

Festum S. Ferdinandi, prius ad libitum, jubetur in omnibus Regnis Hispaniarum fieri ritu Duplici.

MDCLXXV

Lectiones propriae, pro Officio S. Ferdinandi, à Congregatione Rituum approbantur.

B 5

MDCLXXVII

M D C L X X V I I

Didacus Ortiz de Zuniga edit *Annales Hispalenses*,
in quibus *Festa & Translationes anni 1671* describit. Cor-
nelius Galle *in signem S. Ferdinandi imaginem Antver-*
piæ sculpsit, dedicatam Archiepiscopo Hispalensi D. Ambro-
sio Ignatio de Spinola y Gusman.

M D C L X X V I I I I

Corpora Regine Beatricis & Regis Alphonfi, hætenus
cum S. Ferdinandi corpore intra eandem tumbam clausa,
in proprios translata loculos, reponuntur ad latera Capellæ
Regiæ.

M D C L X X X I I I I

Acta sancti Regis seorsim eduntur Antverpiæ, impressa
sumptibus Decani & Capituli Hispalensis.

DE